

детьми. Помню, как на руках мама держит грудного братика Колю и со слезами провожает отца. Когда шли почти всем селом мимо криницы, отец остановился, попил пригоршнями ледяной ключевой воды, словно благословения у родной земли попросил, и сказал односельчанам: « Жив буду - вернусь, поставлю здесь деревянный сруб, чтобы всем была радость». И ведь сделал добрую криницу, вместе с другими, выжившими. Из Красного Городища ушло на войну 71 человек, 47 не вернулись в отчий край. И все, уходя, пили на окраине села на прощание ту самую, лучшую на свете воду из криницы.

У поколения детей, живших в годы Великой Отечественной войны, детство закончилось сразу и бесповоротно с первыми часами войны. Многие из них остались сиротами. Они недополучили заботы и ласки отцов и матерей. На их долю выпало поднимать страну из послевоенных развалин в конце 40-х и в 50-е годы, недоучившись, как следует в школах. Они вырастили и воспитали наших родителей. Сейчас это уже старые люди с очень слабым здоровьем. Мы часто сталкиваемся с грубостью по отношению к ним, не задумываясь над тем, что они пережили. Начать нужно с малого: уважать стариков, проявлять к ним милосердие и гуманность и, в их лице, ценить наше прошлое и наше будущее. В конечном итоге, уровень цивилизованности и культуры общества, особенно в кризисную эпоху, определяется его отношением к старикам, инвалидам, детям.

Рачков Є. С.

ХНУ ім. В.Н. Каразіна

ВИКОРИСТАННЯ КОРПОРАТИВНИХ СИМВОЛІВ ТА ЕМБЛЕМ В ОБРЯДАХ ПЕРЕХОДУ В ХАРКІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

За усталеною думкою університетська корпорація одночасно є «реальною» та «уявною» спільнотою. Вона періодично підтверджує своє існування через виконання відповідних ритуалів, які створюють почуття спільності між членами корпорації та проводять кордони між ними і так званими «іншими». Все університетське життя є в широкому сенсі слова ритуалізованим: ритуалами сповнені і звичайні лекції, і різноманітні святкові заходи. Особливе місце серед цих ритуалів займають обряди переходу. Мета дослідження – виявити характерні риси використання університетської символіки в обрядах переходу на прикладі Харківського університету. Джерельною базою дослідження є символи та емблеми Харківською університету XIX – XXI ст.

Термін «обряди переходу» («rites de passage»), введений французьким дослідником А. Ван Геннепом, означає символічні дії, які мають на меті забезпечити перехід людини з однієї світської або магічно-релігійної спільноти в іншу. В університетському середовищі такими обрядами є, наприклад, свято першого дзвоника, церемонії посвяти у студенти і випуску з університету, вручення дипломів. Необхідним і невід'ємним атрибутом цих та інших заходів є відповідні символи та емблеми. Вони наповнюють ритуали символічним змістом та нагадують про них тривалий час після їхнього завершення.

Свято першого дзвоника та церемонія посвяти у студенти університету завжди відігравали значну роль у житті вже «не абітурієнтів» та ще «не студентів». В Харківському університеті під час цих урочистостей використовувалися різноманітні нагрудні знаки, емблеми факультетів, герб та гімн університету, студентський гімн. В 1970-80-ті рр. на свято першого дзвоника почали запалювати «вогонь знань», виготовляти спеціальні нагрудні знаки для першокурсників. На одному з них, виробленому в 1971 р., стилізовано зображено головний корпус та аббревіатуру назви університету, розгорнуту книгу. За результатами анкетування випускників університету встановлено, що в окремі роки такі знаки не використовували. Важливим атрибутом, що засвідчував вступ до Харківського університету в дореволюційний період, була університетська форма. На сучасному етапі нагрудні знаки та формений одяг відсутні, натомість широко застосовуються штандарти факультетів, герб і гімн університету.

Випускників Харківського університету в кінці XIX – на початку XX ст. традиційно нагороджували золотим або срібним позолоченим жетоном і нагрудним знаком (з 1889 р.). Останній являв собою витягнутий по вертикалі прорізний металевий ромб (золотий, срібний або бронзовий позолочений) з накладеним на нього хрестом і увінчаний позолоченим зображенням двоголового орла та лаврового вінка. Для радянського періоду традиційною була урочиста церемонія вручення дипломів та значка випускника. На сучасному етапі ці заходи поєднуються з церемонією випуску, що проходить в Харківському театрі опери та балету, та урочистою ходою випускників, одягнених в мантиї. Носіння мантиї магістрами символізує приєднання колишніх студентів до когорти дипломованих та освічених фахівців. Останніми роками під час церемонії випуску найкращі студенти університету нагороджуються медалями. На одній стороні медалі міститься повна назва Харківського університету, на іншій – девіз «*Ingenio et moribus*» (з лат. «Талант і характер»).

Отже, університетські символи та емблеми, з одного боку, є атрибутами університетських обрядів переходу, з іншого – підтверджують нові соціальні статуси. Використовувані в обрядах переходу символи та емблеми дозволяють зберегти пам'ять про проходження обряду конкретною людиною і задокументувати отримання нею нового статусу. Університетська символіка є своєрідним маркером університетського середовища, який вказує на переваги університетської корпорації та одночасно консолідує її.

Семенихина К.
НТУ «ХП»

СТАТУС ЖЕНЩИНЫ В ОБЩЕСТВЕ ДРЕВНЕЙ РУСИ

Древнерусское общество являлось типично мужской, патриархальной цивилизацией, в которой женщины занимали подчиненное положение. В то же время, нетрудно заметить, что в истории древнерусского государства оставили память и мудрые, заметные в жизни общества женщины. Целью моего